

intro

Information & inspiration

till dig som är anställd,
förtroendevald eller ideell
medarbetare i Skara stift.

Svenska kyrkan
SKARA STIFT

FEBRUARI 2018 | ÅRG 132 | #1

■ *Gudstjänst på tio sätt*

Så olika firar stiftets församlingar

■ *Dela nattvarden*

Egna erfarenheter lyfts fram i nytt studiematerial

■ *Laddat för konfirmation*

Spel i mobiltelefonen ger kunskap om tro

En speciell stund – mitt i det vanliga

Marie Barrljung
är biskopssekreterare
i Skara.

Foto: Anna Theander

Det är lite mörkt ute, gruppen med barn springer ostyrt och väldigt högljutt mot kyrkan från församlingshemmet. Någon får låsa upp dörren med den jättestora nyckeln, gänget tar av sig skorna i vapenhuset och smyger in i den nedsläckta kyrkan, någon tänder några ljus och efter lite knuff och buff sitter alla i koret i en ring tillsammans med sina kompisar.

Den stunden med barngruppen är en del av det vanliga, samtidigt en speciell stund!

Det kan vara en gnutta magiskt, det kan bli en mötesplats med mig själv och Gud och det finns i bästa fall tid att tänka.

Det är inte lätt att som ledare hinna med allt man planerat. Andakten är väl förberedd, men barnen knorrar, föräldrarna kommer strax, vi borde sjunga psalmen inför familjegudstjänsten och den här gången MÅSTE vi avsluta berättelsen om Mose – annars spräcker vi hela terminsplaneringen! Pust.

Men det går kanske ändå? Idag kan det vara tillräckligt att tända var sitt ljus och be en bön för något som är viktigt här och nu.

Många barn och unga firar sin gudstjänst när barngruppen ses, under helgerna prioriterar föräldrarna annorlunda och tid för gudstjänstbesök finns oftast inte. Så är verkligheten.

I andakten med barngruppen kan barnen få med sig bibelberättelser på ett sätt som fungerar för barnen, här kan man få utrymme att berätta om hur sorgligt allt blev när hamstern dog, om längtan och saknad, om hur arg man kan bli och få tillfälle att kunna verbalisera vad i livet som faktiskt gör mig bubbel-glad i magen. Här kan man bli tagen på allvar.

Jag tycker att det är viktigt att barn och unga har andakten i kyrkorummet, så att kyrkan kan bli deras. Det kanske är här man så småningom vill gifta sig, döpa sina barn och det är till den församlingen man vänder sig när livet bränner till. Har

man fått utrymme att växa och en känsla av att räknas med på riktigt, så är det här man hör hemma. Kanske har man fått frågan om att hjälpa till att dela ut nattvarden på kvällsmässan fast man inte förstår hela mysteriet (men vem gör väl det?) Men tänk om någon har räknat med just mig, så att jag får

utrymme att växa i både tro och ansvar. Vilken glädje!

Därför kort och gott:

Heja alla spännande, stökiga, roliga och helt vanliga veckoandakter!

Och heja alla er som håller i dem! ■

***”Men tänk om någon har
räknat med just mig, så att jag
får utrymme att växa i både
tro och ansvar. Vilken glädje!”***

intro • februari 2018 • årg 13 • #1

Box 173, 532 23 SKARA | Intro kommer ut med fyra nummer per år och erbjuds gratis till alla kyrkvårdar, förtroendevalda och anställda inom Skara stift. Namn och adressuppgifter hämtas från Kyrksam vars uppgifter hanteras lokalt av respektive pastorat/församling. Tillhör du inte någon av ovan nämnda grupper är du välkommen att prenumerera. | Prenumeration: 100 kr/år (inkl moms). Kontakta Ulla Falk, 0511-262 18, ulla.falk@svenskakyrkan.se

| Ansvarig utgivare: Åke Bonnier, 0511-262 05, ake.bonnier@svenskakyrkan.se | Redaktör: Jacqueline Björnram, 0511-262 28, jacqueline.bjornram@svenskakyrkan.se | Redaktion: Anna Theander, Catharina Sundqvist, Sven-Erik Falk | Utgivning: slutet av månaderna februari, april, september och november | Tryck: Stema, Borås | Papper: Edixion.

Omslagsfoto: M.E./pixelio.de

Tavlan spelar roll.

Så blir barnen delaktiga i gudstjänsten

Text: Catharina Sundqvist, Foto: Anette Andersson

Hur kan församlingen få barn att bli delaktiga i gudstjänsten? I Ulricehamn finns sedan två år en gudstjänsttavla. Där får barnen välja ett kort och utifrån det utföra en uppgift i gudstjänsten.

Idén till gudstjänsttavlan kommer från en grupp ideella ledare för söndagsskolan. Tillsammans med församlingspedagogen Anette Andersson funderade de på hur barnen kunde bli mer delaktiga i gudstjänsten.

För att göra det lätt och roligt att välja uppgift beställdes en tavla att sätta upp bilder på. Bildens framsida föreställer ett föremål som symboliserar en handling och på baksidan står en kort förklarande text. Denna är tänkt mer för de vuxna som på så sätt kan hjälpa sina barn.

Får välja kort

Prästen Henrik Lööv betonar poängen med att barnen får utföra moment i gudstjänsten.

– Ibland lyfts barn fram för att vuxna tycker de är söta att se på. Vi vill istället skapa en gudstjänst där barnen är med för sin egen skull.

När barnen kommer till gudstjänsten välkomnas de och får välja ett kort från gudstjänsttavlan.

Flera bilder föreställer något de kan vara med och bära i processionen. Här finns processionskors, psalmbok, evangeliebok, mässbok, altarbommor, nyckel till sakristian och en ikon.

Övriga bilder handlar om saker de kan hjälpa till med i gudstjänsten som ljusständning, ta emot kollekt, sitta med vid datorn när psalmer tas fram på bildskärmen eller ringa i kyrkklockorna.

Fyller sin roll

De barn som regelbundet kommer till gudstjänst vet vid det här laget vad de vill göra utan tavlans hjälp. Men den fyl-

Emanuel Frid och Tuva Wigren tycker att gudstjänsttavlan är rolig. De brukar komma på familjegudstjänster och är med i barngruppen Musikpärlan. Korten som barnen får välja symboliserar olika uppgifter i gudstjänsten som de får hjälpa till med. Henrik Lööv och Anette Andersson är engagerade i arbetet med barnens plats i gudstjänsten.

ler ändå sin roll som pedagogiskt hjälpmedel, inte minst vid familjegudstjänster och när familjer som inte är så gudstjänstvana kommer till kyrkan.

– Det är också nyttigt att tavlan står där, eftersom den påminner oss om barnens självklara plats, säger Henrik Lööv.

Han är inte säker på att tavlan finns kvar om några år, helt enkelt för att den då kanske inte behövs längre.

– Den ska ses som en metod för att få in barnen på ett naturligt sätt i gudstjänsten och det tänkandet börjar sätta sig rätt bra nu, säger han. ■

Gudstjänst är olika.

Det finns hur många sätt som helst att fira gudstjänst. På pingstdagen i år får Svenska kyrkan en ny handbok. Under arbetet med den har det betonats att det ska gå att känna igen sig när man deltar i en gudstjänst. Samtidigt betonas att sättet att fira gudstjänst kan skilja sig åt. I Skara stift finns båda dessa sidor flitigt representerade. Här är bilder och texter som visar likt och olik i församlingarna.

Med mat. I Kyrkans hus, Trollhättan firar man regelbundet lunchandakt. Efter andaktens serveras soppa. Foto Ulf Sundberg.

Pasta. I Hemsjö kyrka i Alingsås pastorat firas spaghettigudstjänster ett par gånger per termin. Det är vardagsgudstjänster för stora och små och barnkören sjunger. Efter gudstjänsten serveras alltid spaghetti och köttfärssås i annexet. Barnen äter gratis. Foto: Johanna Norin

Hemma hos. Gudstjänst på äldreboendet Lundagården i Lundsbrunn, Götene pastorat. Ungefär tre gånger i månaden ansvar Svenska kyrkan för gudstjänsterna där liksom på andra äldreboenden i kommunen. Foto: Frida Gustafsson

Tradition. I Habo kyrka firas varje år en allmogesöndag. Dagen inleds med att hästar och vagnar anländer till kyrkan. Efter gudstjänsten med historiska serveras i Sockenstugan.

Musikal. I Kinna- rumma spelade barn och vuxna kyrkomusikalen Luthers Ungar som handlar om Martin Luthers liv och reformationshistorien.

Dopdroppe. Året efter barnets dop i Floby inbjuds barn och vuxna till en dopdroppegudstjänst där de får hämta sin glasdroppe som hängdes upp i dopträdets under dopet.

I takt. Technomässa firas sedan några år tillbaka en gång per år i Tidaholms kyrka. Konfirmandassistenter, ungdomsgrupper och ungdomskören leder mässan men alla är med och sjunger och dansar.

Livligt. I Götalundens kyrka, Trollhättan ordnar man Messy church, vilket kan översättas "rörig kyrka". Det är drop in fika, pyssel, sång, och en enkel gudstjänst. Kvällen avslutas med kvällsmat lagad av ideella medarbetare. Det är öppet för alla och med barnen i fokus. Foto: Jenny Mossberg.

Lekmän. I Bjärklunda kyrka utanför Skara hålls helgmålsböns varannan lördag. Det startade 2012 och har hela tiden varit lett av lekmän i församlingen. Ett tiotal personer turas om att leda samlingarna som håller en enkel form.

Tack till dem som delat med sig av gudstjänstbilder: Jenny Carlson, Ulf Sundberg, Lena Linde, Sara Lindgren, Jessica Karlsson, Frida Gustafsson, Sören Eklund, Emma Jacobsson.

Tecknat. Gudstjänst på teckenspråk firas regelbundet i Skara stift. Det gör att döva också kan ta del av kyrkans arbete. Bilden är tagen i Hässleholms kyrka, Borås.

Ny handbok ger många alternativ.

Text: Sven-Erik Falk, Foto: Sven-Erik Falk, Gustaf Helsing, Shutterstock

I år får Svenska kyrkan en ny handbok som styr hur gudstjänster ska firas. Arbetet med boken har stundtals varit stormigt. Men domprost Carl Sjögren tar det ganska lugnt.

– Jag tror inte att så många i Skara stift kommer att märka någon större skillnad, säger han.

Handboken, eller mässboken som det kallades förr i världen, är viktig för kyrkan. I den finns text och musik till alla de liturgiska moment som används i gudstjänsten. Och sällan har något väckt så mycket debatt som den nya handboken innan den kunde antas av kyrkomötet i höstas.

Hur kommer då den vanlige gudstjänstbesökaren att märka att den tas i bruk på pingstdagen? Förmodligen inte särskilt mycket, menar Carl Sjögren.

I Skara stift har nämligen nästan alla församlingar provat det nya materialet sedan 2012. Det innebär att det mesta redan är välbekant.

– Sedan blir det säkert ett nyhetens behag i början när handboken kommer, så att man vill pröva olika saker, säger han.

Både han och domkyrkoorganist Reibjörn Carlshamre menar att tiden kommer att visa vad som fungerar bra och vad som fungerar mindre bra i det nya materialet. Det handlar om att pröva sig fram, för att se vad som passar i den egna församlingen och dess sätt att fira gudstjänst.

Många alternativ

Det som kännetecknar den nya handboken är att det finns många alternativ för hur gudstjänstens olika moment kan utformas. Det beror på att arbetet styrts av två principer som kan verka motstridiga, men som ändå fått samsas.

Den ena principen är att det ska finnas möjlighet till lokal variation. Den andra är att materialet ska "säkerställa ett igenkännande". Det ska i princip inte spela någon roll vilken kyrka man går till, som besökare ska man känna igen sig och känna sig hemma i liturgin.

Carl Sjögren tycker att handboken lyckas leva upp till båda sakerna. Detta har skett genom att det ibland erbjuds nästan onödigt många alternativ.

– Det finns exempelvis 15 olika inledningsord och 14 nattvardsböner. Ingen kommer att använda alla, men alla blir kanske använda i något sammanhang, säger han.

Själv tycker han att 80 procent av handboken är väldigt bra. Och han tror att många känner på samma sätt.

– Men vilka 80 procent vi tycker om skiljer sig säkert åt.

Musiken revideras

I handboken finns inte bara texter, utan också musik till de par-

Detta är nog sista gången som Svenska kyrkan ger ut en ny handbok i tryckt form tror Carl Sjögren och Reibjörn Carlshamre.

tier som brukar sjungas i gudstjänsterna. Och just musiken har nog varit det som debatterats mest under arbetets gång.

Det finns fem serier med musik i olika stilar. Många musiker har menat att det saknas vissa typer av musik, medan annat kunnat utgå.

Det hela ledde fram till en kompromiss som innebär att den musikaliska delen ska revideras även sedan materialet tagits i bruk. Detta gläder Reibjörn Carlshamre som tror att detta är sista gången som Svenska kyrkan ger ut en handbok i bokform.

– Utvecklingen pågår ständigt. Det kommer ny musik, samtidigt som en del av handbokens melodier inte blir använda, säger han.

Reibjörn Carlshamre pekar också på att den nya handboken vuxit fram i en annan miljö än sina föregångare.

– När förra handboken började arbetas fram i slutet av 70-talet fanns det i stort sett bara ett alternativ till dess liturgiska musik. Det var Per Harlings vismessa. I dag finns det åtminstone 100 varianter på mässor som används i gudstjänstsammanhang, konstaterar han.

Levande liturgi

Debatten om handboken har varit intensiv, och ett skäl till detta är troligen att den förväntas spegla mångfalden inom kyrkan. En del av materialet har sitt ursprung långt tillbaka i tiden, annat är nyskrivet. Och urvalet gav upphov till stor debatt under arbetet med handboken. Även Svenska Akademien tog till orda och var kritisk.

– Många gånger gällde kritiken mindre ändringar av välkända texter. När man ändrar enstaka ord i en bön, väcker det ofta mer irritation än om det skrivs helt nya böner, säger Reibjörn Carlshamre.

Men framför allt betonar han och Carl Sjögren att handboken är en levande bok.

– Liturgi är bön, och det är levande människor som ber. Därför måste också liturgin vara levande och utvecklas, säger de. ■

Ersätter handbok från 1986

Den nya kyrkohandboken började arbetas fram år 2007.

Den ersätter nuvarande handbok som antogs i sin slutliga form 1986.

Vid huvudgudstjänster ska församlingarna använda handbokens material.

Vid andra gudstjänster kan andra varianter av liturgiska moment användas.

De församlingar som vill avvika från handboken kan söka dispens hos domkapitlet.

Dags för delande.

Text: Anna Theander Foto: Catharina Sundqvist, Albert Hillert/ikon, Shutterstock, Ewa Almqvist/ikon

Med förra numret av Intro kom biskop Åkes brev om nattvarden. Lagom till skärtorsdagen kommer ett material där alla i Skara stift bjuds in att dela sina tankar och erfarenheter av nattvard.

Bakgrunden till inspirationsmaterialet är dels biskopens brev, dels domkapitlets regler om söndagligt nattvardsfirande. När stiftets kontraktsprostar diskuterade saken kom de fram till att vi behöver bli bättre på att prata nattvard. Så småningom föddes tanken på ett material som kan uppmuntra människor i församlingarna att dela med sig av sina erfarenheter och tankar.

– Vi upplever att samtidigt som många gläds åt att få fira nattvard kan det finnas trösklar hos andra. Det handlar inte om ovilja, utan om andra saker, menar Esbjörn Särdaqvist som är kontraktsprost i Kullings kontrakt.

– Det kan till exempel vara att man i nattvarden upplever en känsla av helighet och är rädd att den naggas i kanten om mässan blir för ofta.

Snabb förändring

Tillsammans med prostkollegorna Monica Göransson i Kålland-Kinne kontrakt och Maria Classon i Väne kontrakt kom han att ingå i en arbetsgrupp för att fundera vidare.

Monica menar att det har skett en förhållandevis snabb förändring i gudstjänstlivet:

– Det handlar om en ganska kort tid, där det hänt mycket. Nu erbjuds det nattvard betydligt oftare än tidigare. Därför kom vi fram till att det är viktigt att lyssna på varandra i församlingarna när de gäller de erfarenheter som finns och att visa respekt för att vi har olika tankar.

Vid flera tillfällen har de träffats och pratat om nattvard, delat med sig av erfarenheter ur prästlivet men också av personliga reflektioner och känslor.

– Det har varit oerhört givande för oss själva att dela våra berättelser med varandra. Det önskar vi nu att fler får göra, säger Maria.

Öppen inbjudan

Just nu lägger de sista handen vid ett material som ska vara färdigt till skärtorsdagen.

– Det har varit väldigt viktigt att det inte är textmassor med en massa teologi och dogmer som läggs på församlingarna från ”högre instans”, utan att det är öppen inbjudan att dela tro och liv, framhåller Monica.

Monica Göransson, Maria Classon och Esbjörn Särdaqvist är några av deltagarna i den grupp som arbetat med samtalsmaterialet kring nattvarden.

”Förhoppningsvis är det här ett sätt som kan inspirera flera att dela tro och liv.”

Därför har de valt ett upplägg som vid en första anblick kanske kan te sig lite ovanligt. Materialet, som kommer att finnas tillgängligt på stiftets intranät, innehåller en inbjudan och fem uppslag med olika teman kring nattvarden, fyllda av foton, korta utdrag ur skönlitterära texter, psalmer och bibelord.

Till varje tema hör några frågor. Tanken är att man ska fundera över dessa och förhoppningsvis leda tankarna till nattvard och egna berättelser.

Bilder väcker känslor

Kanske ses man vid en serie tillfällen, kanske väljer man ett tema vid ett enskilt tillfälle – i församlingsrådet, föräldragruppen, syföreningen, hemgruppen eller vid andra tillfällen som öppnar för samtal.

– Vi lever mycket med bilder i olika sammanhang idag. Dessutom märkte vi när vi delade våra egna berättelser med varandra att minnen och erfarenheter blev till bilder för oss. Förhoppningsvis är det här ett sätt som kan inspirera flera att dela tro och liv, säger Maria.

– Vi hoppas att bilderna ska väcka liv i berättelserna och kunna vara ett redskap, säger Esbjörn.

Planen är att materialet ska kunna skrivas ut från intranätet från 29 mars. ■

Laddad för konfirmation.

Text: Anna Theander Foto: Catharina Sundqvist

Konfirmandappen "Stjärnans väg" är lanserad! Spelappen är gratis att ladda ner för vem som helst som vill testa sina kunskaper om kristen tro eller lära sig lite mer. Skara stift har varit med och tagit fram den.

Spelet går ut på att svara på frågor om kristen tro och på så sätt nå fram till skattkistor. Spelaren får röra sig i olika miljöer, som att vandra i Betlehem, ta sig igenom Röda Havet, gå genom Dödsskuggans Dal och vandra i Himmelriket. I appen finns också andaktsmaterial.

– Det finns alla möjliga sorters spel att ladda ner till mobiltelefonen. Då tyckte vi att det också borde finnas ett roligt och lite äventyrligt spel för konfirmander där man samtidigt fördjupar sin kunskap, säger Peter Håkansson, präst i Tidaholm och projektledare för "Stjärnans väg".

Appen är en del av Svenska kyrkans nationella projekt "Dela tro - dela liv". Syftet med spelet är att låta konfirmander och andra få lära sig mer om kristen tro och tradition på ett underhållande sätt. Peter Håkansson hoppas att appen blir ett komplement i konfirmandundervisningen.

Bygger på kunskap

Konfirmandtiden idag är väldigt upplevelsebaserad. Att använda appen som en del i undervisningen ger en bra balans, eftersom den är kunskapsbaserad. Den är också gjord med tanke på att den ska kunna användas flexibelt, både hemma för sig själv eller som en del i ett konfirmandpass eller under ett läger.

– Dessutom kan vem som helst ladda ner spelappen gratis, så förhoppningsvis väcker den intresse bland betydligt fler än konfirmander, hoppas Peter Håkansson.

Svenska kyrkan i Skara stift och Karlstads stift har tillsammans med Svenska Kyrkans Unga i de båda stiftet samarbetat kring mobilspelets innehåll. Spelet har sedan skapats av IUS Innovation och Högsolan i Skövde. ■

Konfirmandappen lanserades den 18 januari när rikskongressen för pedagogisk personal i Svenska kyrkan hölls på Flämslätt. Biskop Åke och projektledaren Peter Håkansson fanns på plats tillsammans med ungdomar för att inviga mobilspelet.

Gratis att ladda hem

Appen "Stjärnans väg" kan laddas ner gratis via App Store eller Google Play till mobiltelefoner och läsplattor.

För den som arbetar med konfirmander finns också en handledning tillgänglig under menyn "Konfirmation" på internwww.svenskakyrkan.se/skarastift

Att skaka hand och bjuda på ett leende är något Angelica gärna gör.

”Det är kul att vara kyrkvård”

Berättat för: Catharina Sundqvist, Foto: Catharina Sundqvist, Shutterstock

UNG TRO

Angelica Gustavsson är 28 år och kyrkvård i Högåskyrkan i Tibro sedan snart två år. Det är ett uppdrag som hon gärna rekommenderar.

”Engagemanget i Svenska kyrkan började i och med konfirmationen. Min familj var inte kyrklig över huvud taget, men när jag fick frågan om jag ville fortsätta som konfirmandledare tackade jag ja.

Nuerna arbetar jag som barn- och ungdomsledare, med konfirmander och unga vuxna i Tibro, är kyrkvård, ordförande i Svenska Kyrkans Ungas lokalavdelning och ledamot i distriktsstyrelsen.

Att jag blev kyrkvård började med att prästen Ingrid Linderöth frågade mig om jag var intresserad. Jag tänkte ”varför inte testa” och följde med på en träff för kyrkvårdar.

Det är kul att vara kyrkvård och hjälpa till och leda lite. Jag är med och förbereder nattvarden, hälsar välkommen, delar ut psalmböcker och agendor, läser texter, tar upp kollekt, hjälper till under nattvarden, räknar kollekten och är med på kyrkkaffet och minglar.

Det är viktigt att alla som kommer till gudstjänsten känner sig välkomna. Jag är nogna med att hälsa, skaka hand med de

som vill och ge ett vänligt leende. När det är kyrkkaffe brukar jag sitta med olika människor varje gång och prata. Jag minglar helt enkelt och sitter inte med samma personer gång efter gång.

Ungefär en gång i månaden är jag schemalagd som kyrkvård. Kyrkvårdarna i Tibro är i olika åldrar men jag är den som är yngst.

Svårt med klockan 10

Att få ungdomar att komma till söndagsgudstjänsten klockan 10 är svårt. En del tycker det är allmänt stelt eller att det är för tidigt.

Det finns olika tankar och idéer som vi diskuterar angående detta, det är ett pågående projekt att få fler att känna sig välkomna till gudstjänster. På fredagar brukar vi köra ungdomsmässa innan resten av ungdomskvällen i kyrkan tar vid.

Själv tycker jag om alla typer av gudstjänster, det är bra med variation.

Som kyrkvård i Tibro är man engagerad ett halvår i taget. Vi som är kyrkvård

dar träffas regelbundet och pratar och bokar upp kommande söndagar och om det är andra speciella tillfällen där vi behövs. Skulle någon inte orka eller vilja fortsätta så löser vi det inom gruppen. Jag tänker fortsätta ett tag till även om jag kanske får skära ner engagemanget lite eftersom jag arbetar en del helger.” ■

Vad är nattvard?

– Det är en måltid som man firar i kyrkan. Jesu sista måltid med lärjungarna.

Ella Pettersson, körsångare, Mariakören, Ulricehamn

– Ett minne av Jesus sista måltid. Jesus sa att när vi dricker gör vi det till minne av hans död och när vi äter brödet är det till minne av hans kropp. Vi ska tänka på det när vi tar nattvard.

Erik Morell Salqvist, konfirmand, Skara

– Vinet man får är Jesus blod och brödet man äter Jesus skinn. Vi firar nattvard för att Gud vill det.

Linn Ljunggren, med i Kyrkdraget, Viskafors

– Det är som att få en bit av Jesus.

Julia Olsson, Tidaholm

– Jag tänker på Jesus sista måltid med sina vänner.

Alva Bromander, Tidaholm

VAD BETYDER DET?

Fridshälsningen

När man kommer till en ny kyrka och firar högmässa så kan man ibland känna sig osäker när man kommer fram till fridshälsningen. Hur skall jag göra i detta sammanhang?

Det finns många olika tankar om hur man bör göra. Istället för att fundera över hur man gör tänkte jag skriva några rader om varför vi hälsar och hälsas med Herrens frid.

I flera av breven avslutar Paulus med att uppmana sina läsare att hälsa varandra med en helig kyss. I den tidiga församlingen så fanns en praxis att hälsa varandra på detta sätt.

Det är inte helt säkert när denna kyss flyttades över till mässans ordning, men Augustinus skriver på 300-talet om hur Herrens frid uttalas efter Herrens bön. Därefter hälsar man varandra med en kyss. Ur denna kyss kommer vår fridshälsning.

En viktig utgångspunkt för fridshälsningen är Jesu ord i Matteusevangeliet: *"Om du bär fram din gåva till offeraltaret och där kommer ihåg att din broder har något otalt med dig, så låt din gåva ligga framför altaret och gå först och försona dig med honom; kom sedan tillbaka och bär fram din gåva"*. Dessa ord är också en viktig anledning till placeringen av fridshälsningen strax innan utdelandet.

Känn ingen oro

Den frid som vi kan skapa mellan oss grundar sig på det Jesus gjort och gör för oss. I Johannesevangeliet säger Jesus: *"Frid lämnar jag kvar åt er, min frid ger jag er. Jag ger er inte det som världen ger. Känn ingen oro och tappa inte modet"*. Dessa ord uttalar Jesus till sina lärjungar för att de skall ha en trygghet när han måste lämna dem för att ge sitt liv för oss.

Genom hans offer har vi blivit försonade och fått del av hans frid. Innan vi tar emot hans kropp och blod får vi därför se och öppna oss för varandra. När vi hälsar vår granne med frid så visar vi att vi tillhör en och samma kropp försonade med Kristus och varandra.

Innebörden är viktigare än hur vi gestaltar fridshälsningen. Kanske är det helt enkelt så att olika sätt att hälsa passar i olika sammanhang? När vi hör fridshälsningen uttalas från altaret så får vi komma ihåg att det är Jesu ord till oss. *Min frid ger jag er*.

Hur vi än väljer att föra hälsningen vidare, så får vi försöka att sprida den frid som Jesus ger till varandra. Det gäller inte bara i gudstjänsten utan ännu mer när vi sedan går ut i vår vardag.

SAMTALSFRÅGAN:

Fredrik Hägglund,
stiftsteolog

*Vad betyder
fridshälsningen
för dig?*

LÅT DIG INSPIRERAS!

Här hittar du arrangemang som Skara stift står bakom. Om inget annat anges i texten, är arrangemangen öppna för alla.

Anmälan:

Gå till Skara stifts intranät (internwww.svenskakyrkan.se/skarastift). Under rubriken "Fortbildning och inspiration", finns en underrubrik som heter "Arrangemang". Där hittar du all information.

ibland går anmälan direkt till:

- Skara stifts självårdsinstitut, Lilleskog, 0322-512 81 eller lilleskog.info@svenskakyrkan.se
- Flämslätts stiftsgård, 0511-304 40 eller info@flamslatt.se

Veckosluts- och sommarretreater

I retreatens tystnad får vi hjälp att närma oss vår egen djupaste längtan att leva ett sant liv. Veckosluts- och sommarretreater är öppna för alla som längtar efter några dagars stillhet i den rofyllda miljön på Lilleskog.

Tid: 9-11 mars (veckoslut), 25-28 juni (sommarretreat)

Kostnad: 2850 kronor veckoslut, 3850 kronor sommar

Anmälan: till Skara stifts självårdsinstitut, se ruta ovan

Rekreationsvecka på Lilleskog

Veckorna vänder sig till alla som längtar efter återhämtning och hjälp att se på sin situation. Det kan böttna i belastningar i arbete, relationer och hälsa eller röra sig om ett mer allmänt behov av eftertanke och vila. Upplägget lägger stor vikt vid den enskildes behov.

Tid: 19-23 mars, 24-28 september, 15-19 oktober

Kostnad: 4 950 kronor

Anmälan: till Skara stifts självårdsinstitut, se ruta ovan

Stilla dag på Lilleskog

Välkommen till en dag för din egen fördjupning i vacker miljö på Lilleskog! Den 17 och 18 april arrangerar Skara stifts självårdsinstitut stilla dagar med stunder framför brasan, vandring, egen meditation och stillhet och möjlighet till enskilt samtal.

Välj om du vill delta en eller båda dagarna. Du kan också boka övernattningsom du önskar.

Tid: 17 april, 18 april

Kostnad: 500 kronor/dag

Anmälan: till Skara stifts självårdsinstitut, se ruta ovan

Sy-föreningsdagar på Flämslätt

Vardag och fest i världen! Det är temat för Sy-föreningsdagarna 2018. Som vanligt arrangeras de på Flämslätt, med samma program under tre dagar. Välj den dag som passar bäst!

Huvudtalare är Anna Hjälms som bland annat varit Svenska kyrkans utsända att arbeta med Kyrkornas världsråd i Jerusalem. Dessutom medverkar Cheyenne Thor som tillbringat tre månader i Costa Rica under hösten 2017 inom ungdomsutbytet "Ung i den världsvida kyrkan".

Tid: 17, 18 och 19 april

Kostnad: 200 kronor

Anmälan: Flämslätts stiftsgård, se ruta ovan

Medarbetarmötet - dags att anmäla sig

SKARA 26 MAJ 2018
MEDARBETARMÖTE FÖR IDEELLA

Nu kan du anmäla dig till Medarbetarmöte för ideella. Det äger rum i Skara den 26 maj. Välkommen till en dag fylld av gudstjänster, seminarier och härliga möten.

Det finns elva spår att välja bland och varje spår innehåller några seminarier. Läs mer om medarbetarmötet på internwww.svenskakyrkan.se/skarastift

Där hittar du information om de olika spåren och seminarierna och där kan du också anmäla dig. Senast 15 april måste vi ha din anmälan.

Foto: Sune Broman

SKUT: Ombudsdag med årsstämma

Denna gång är platsen Varnhems klosterkyrka och församlingshem. Mässa, årsstämma, lunch, lotteri och guidning på Kata gård. Utrikeschef Rickard Jönsson medverkar.

Tid: 21 april 9.00-16.00 i Varnhem

Kostnad: Ingen kostnad

Anmälan: ulla.falk@svenskakyrkan.se el 0511-262 18.

Arrangemang Svenska Kyrkans Unga

14-15 april	Distriktsårsmöte
18-20 maj	Friluftsläger
17-20 juni	Musikläger
2-5 augusti	Riksårsmöte

Läs mer på www.skuskarastift.se

På rätt kurs!

En av Skara stifts viktigaste uppgifter är att erbjuda kompetensutveckling. Därför lägger vi stor kraft på utbildning och fortbildning för dig som är ideell, förtroendevald eller anställd.

BARN & UNGA

Profildag för dig som arbetar med barn 0-12 år 6/3
Profildag för förskolepersonal och -kockar 12/3

IDEALITET

Ledarutbildningen Rustad: Mlsson 9-11/3
Medarbetarmöte för ideella 26/5
Rustad - fördjupningsresa 7-13/8
Att leda ideella start september
Ledarutbildningen Rustad: Gudstjänst 23-25/11

ADMINISTRATION

KBOK Certifieringskurs 19-20/3
Aktualitetsdag för ekonomer: budget 17/5

SVENSKA KYRKANS FYRA YRKESPROFILER

Präst- och diakonkurs 27-28/9
Prästkurs 13-14/11
Prästkurs 4-5/12
Profilkurs för församlingspedagoger/annan ped. personal 24-25/10

STYRNING OCH LEDNING

Behörighetsgivande kyrkoherdeutbildning 2018/2019 start september
Behörighetsgivande kyrkoherdeutbildning 2019 start februari 2019

FÖR FÖRTROENDEVALDA

Inspirations- och informationskvällar i kontrakten i Skara stift
Återstående träffar:
Kullings kontrakt 27/2
Falköpings och Hökensås kontrakt 28/2
Vadsbo kontrakt 13/3
Redvägs och Ås kontrakt 14/3
Billings kontrakt 20/3

KYRKBYGGNADER & KYRKOGRÅRDAR

Kyrkobyggnadsdagen 20/9

ANDRA KURSER/NÄTVERK

Filma och redigera med mobilen 7/3
Ledarutbildning, katekumenatet 9-11/3
Vägar till psykisk hälsa, församlingens möjligheter och ansvar 13/4
Liturgisk dag i Skara domkyrka 15/3, 2/5
Konsten att rädda liv - om att förebygga självmord 23/5
Fortbildning i självård start hösten 2018

Fler kurser och mer information på Skara stifts intranät, under menyrubriken "Fortbildning och inspiration":

internwww.svenskakyrkan.se/skarastift

sensus

Kurser och utbildningar arrangeras i samarbete med Sensus

Med en serie jubileumskonserter där orgeln spelar huvudrollen uppmärksammar Fristads församling att läktarorgeln fyller 40 år. Foto: David Muhl.

Läktarorgeln i Fristad firas under hela året

I år fyller läktarorgeln i Fristads kyrka 40 år. För att uppmärksamma detta bjuder församlingen in till åtta jubileumskonserter, där orgeln får stå i centrum.

När & var? 15 mars 12.00 Lunchmusik med Anette Gustafsson, **25 mars 11.00**

Orgel och liturgisk dans, Anette Gustafsson, orgel, Tandi och Christina Nyhage, dans,
19 april 12.00 Lunchmusik med Anette Gustafsson, orgel och Mats Svedberg, elgitarr,
5 augusti 18.00 Sommarkonsert med Morgan Blåberg, **20 oktober 13.00-19.00**
Orgelmaraton med en mängd olika organister, **18 november 18.00** Orgelkonsert med Sverker Jullander.

För att sätta fokus på orgeln som instrument i kyrkorummet bestämde man sig för att fira 40-årsjubileet ordentligt. Firandet har redan inletts: i januari gästades Fristads kyrka av diplomorganisten Johannes Landgren och i februari bjöds på lunchmusik med Henric Carlsson. Sex konserter återstår.

Anette Gustafsson, organist och initiativtagare till jubileumsprogrammet, menar att orgeln är en stolthet för bygden och gläds åt att den får komma till sin rätt på det här sättet.

Läktarorgeln byggdes 1978 av Grönlunds orgelbyggeri i Gammelstad. Men även om den bara har 40 år på nacken finns inspiration från äldre tider: fasaden, som är ritad av Carl-Gustaf Lewenhaupt har fått drag av Silbermannorglar från Bachs tid. Orgeln har 34 stämmor från 32-fots till 1-fotsläge.

– Det här är en av de finaste orglarna här i trakten, med en rik variation av klangfärger. Det är en glädje att kunna erbjuda ett jubileumsprogram där orgelns alla fantastiska möjligheter får blomma ut, säger Anette Gustafsson.

I programmet ingår ett "orgelmaraton" som arrangeras för femte året.

– Det har blivit en riktig orgelfest, med folk som kommer från när och fjärran.

Dessutom planeras för "Orgelbus för barn" någon gång under året, en föreställning för de yngre där orgeln lyfts fram på ett roligt sätt.

MUSIK

Frågesport för fastekampanjen

Församlingskväll till förmån för fasteinsamlingen. Götunda kyrkokör leder musikalisk frågesport. Dessutom blir det lotterier och kvällsfika.

När & var? onsd 28/2 19.00, Götunda församlingshem

Projektkör framför "Befriad"

Gospelmusikalen "Befriad" av Peter Sandwall och Lars Mörlid framförs av projektkör med solister. Dessutom medverkar ackompanjatör Lars-Åke Källén och instrumentalisterna Elias Gustafsson, slagverk, Joel Gustafsson, gitarr, Erik N Gustafsson, viola och basisten Erik Gustavsson.

När & var? sönd 11/3 16.00, Ullervads kyrka

Musik om nattvarden

"Kring detta bord", musik kring nattvarden mysterium framförs av Domkyrkokören under ledning av Reibjörn Carlshamre.

När & var? sönd 11/3 18.00, Skara domkyrka

Bästa psalmen vinner

Psalmfestival - sjung och rösta på din favorit. Musiker och artister är Johan Ivarsson och Emma Udemar.

När & var? sönd 11/3 18.00, Landskyrkan, Alingsås

Musikminnen från Drifters

Lennart Green musicerar och minns under rubriken "Mitt musikliv". Lennart var i många år medlem och manager för dansbandet Drifters.

När & var? torsd 15/3 15.00, Värings församlingshem

Maria i musiken

Mariamusik på Jungfru Marie Bebedelsedag. Medverkar gör Bergaton och instrumentalister.

När & var? sönd 18/3 18.00, S:t Olofs kyrka, Falköping

Påskvandring med musik

"Dagarna som förändrade världen", en påskvandring med musik, sång och drama.

När & var? torsd 22/3 17.30 och 19.15, Mössebergs kyrka

Grieg och Mendelsohn

Mendelsohns femte symfoni, "Reformationssymfonin", och Griegs pianokonsert står på

programmet när Skarabygdens symfoniorkester gästas Mariestad. Dirigent: Reibjörn Carlshamre. Pianolist: Anders Börjesson.

När & var? lörd 24/3 16.00, Marie-stads domkyrka

Lina Sandell i fokus

På Palmsöndagen uppmärksammas Lina Sandells texter i psalm och sång tillsammans med Gloria och Projektkören.

När & var? sönd 25/3 18.00, Norra Härene kyrka

Göteborg Baroque med kör

Långfredagsmusik med Bergaton och Göteborg Baroque som framför "Membra Jesu Nostri" av D. Buxtehude, under ledning av Annika Lagerquist.

När & var? fred 30/3 18.00, S:t Olofs kyrka, Falköping

Temamässa på påskdagen

"Dina händer är fulla av blommar", temamässa med barn- och vuxenkörer. Medverkar gör också Klara Wachtmeister, trumpet, och Petter Sjöqvist, trombon.

När & var? sönd 1/4 11.00, Bergs kyrka

Sacred Concert

Varnhemskören och Frösve sångkör framför musik av Duke Ellington tillsammans med solister och instrumentalister.

När & var? lörd 21/4 18.00, Horns kyrka och sönd 22/4 18.00, Varnhems klosterkyrka

Olsson och Tjaikovski

Falbygds oratoriekör och Falöpings orkesterförening framför "Requiem" av Otto Olsson. Vid samma tillfälle bjuds också på Tjaikovskijs pianokonsert med Joakim Lekemo-Möller.

När & var? sönd 22/4 17.00, Falköpings stadsteater

Leijon med kör och brass

"Toner från en källa" av Jerker Leijon framförs av Lugnås-Ullervads pastorats körsångare och Equmeniakyrkans brass. Samtidigt avtackas kyrkoherde Jan Wahn.

När & var? sönd 6/5 16.00, Ullervads kyrka

Konsert med tyska gäster

Musikmed medverkan av Basalt, Larsowe Peterson, saxofon och tvärflöjt, och en gästande kör från Renbek, Tyskland.

När & var? sönd 13/5 18.00, Gällstads och Södra Säms kyrka

Vokalensemble i katedralen

Hjo folkhögskolas vokalensemble gästas Skara domkyrka. Leder gör Johanna Ek.

När & var? onsd 16/5 19.00, Skara domkyrka

ÖVRIGT

Eggehorn om bibelns kvinnor

"Kryddad olja - om oväntade kvinnor i bibeln" är rubriken för Forum Helena i mars. Medverkar gör Ylva Eggehorn, som är författare, kulturlästare och översättare och för många bekant som psalmförfattare.

När & var? torsd 8/3 15.00, S:ta Helena kyrka, Skövde

Upplevelsevandring

Upplev påskens berättelse med ögonbindel och ledsagare. För vuxna och barn från 10 år. Vandringen är kostnadsfri och tar drygt 30 minuter. Begränsat antal platser, anmälan görs senast 20 mars till tfn 033-17 94 49.

När & var? månd 26/3 18.30-19.00, Caroli kyrka, Borås

Bilder från förr

After work för män. Lasse Hammar, tidigare pressfotograf, visar bilder från ett svunnet Alingsås.

När & var? torsd 12/4 19.00, Christinaesalen, Christinae kyrka, Alingsås

Olle Carlsson gästas

GA-dialogen: Olle Carlsson, präst i Katarina kyrka i Stockholm, talar utifrån sin bok "Livsstegen - 12 steg till inre hälsa". Mingelfika från 18.30.

När & var? torsd 12/4 19.00, Gustav Adolfs kyrka, Borås

Sju sorters kakor

Birgitta Rasmusson, känd från "Hela Sverige bakar, kåserar och Frösve kyrkliga sygång serverar sju sorters kakor till kaffet. Lotterier. Eftermiddagen inleds med gudstjänst i Frösve kyrka 14.00.

När & var? sönd 15/4 15.00, Frösve församlingshem

Samtal om civilkurage

Forum Helena gästas av kulturskribenten och författaren Carl Otto Werkelid och psykologen Sara Ytterbrink. Rubriken lyder "Att förstöra stämningen - ett samtal om civilkurage" och samtalet leds av journalisten Anna Nyberg.

När & var? sönd 22/4 17.00, S:ta Helena kyrka, Skövde

Från vaggan till graven

I samband med Konst- och kulturdagar kring sjön Östen, som arrangeras under Kristi Himmelfärds-helgen visas en utställning om kyrkan genom livet.

När & var? torsd 10/5 - lörd 12/5 11.00-17.00, Flistads kyrka

Salebyvandring i maj

Korv, kaffeservering och aftonbön i kyrkan hör till programmet när det blir Salebyvandring. 3,5 och 6 kilometer finns att välja på och det kostar 100 kronor för vuxna och 50 kronor för barn 8-15 år (barn under 7 år gratis). Vandringen arrangeras till förmån för Hospice Gabriel. Ingen föranmälan!

När & var? onsd 23/5 18.00, start från Saleby kyrka

***”Det är bättre att gå
stapplande på den
rätta vägen
än att med fasta steg
gå vilse.”***

Augustinus

”Det är viktigt att alla som kommer till gudstjänsten känner sig välkomna. Jag är nog med att hälsa, skaka hand med de som vill och ge ett vänligt leende.”

Angelica Gustavsson
Läs mer på sidan 11

Åke Bonnier

BISKOP SKARA STIFT
Post Scriptum

Sjung lovsång alla länder och prisa Herrens namn

Säkert känner du igen orden som är hämtade från psalm 680 i vår psalmbok. Att sjunga lovsång, att fördjupa kunskap, att få med sig något som bär för den kommande veckan, att möta medsystrar och medbröder. Allt detta och mer därtill är gudstjänstens syfte. Den ska nära oss på olika vis i ord, ton, nattvardens mysterium och i vår gemenskap.

På pingstdagen i år får vi ta emot

en ny kyrkohandbok med många olika gudstjänstordningar och olika alternativ både gällande liturgisk musik, böner och andra texter. Som biskop i Sveriges äldsta stift gläder jag mig åt att få vara med och ta emot denna nya kyrkohandbok.

I vårt stift har gudstjänst firats sedan 800-talet och i mer organiserad form sedan börja av 1000-talet. När vi i dag är med och lovsjunger Gud och får lyssna till ordets förkunnelse och som döpta ta emot Kristi kropp och blod i bröd och vin utgör vi länkar i en lång, lång kedja som firat en kristen gudstjänst och

många, många kommer att komma efter oss.

När vi nu får en ny kyrkohandbok får vi den för att både de av oss som varit med länge i kyrkans gudstjänstliv och de av oss som är nya gudstjänstfirare ska kunna uppleva det gudomliga tilltalet. När den nya bibelöversättningen kom 1917 hade bibelkommissionen fått

som inriktning att översättningen skulle förstås av det uppväxande släktet. När vi nu tar emot den nya kyrkohandboken gör vi det också med syf-

tet att låta både det uppväxande släktet och vi som växt upp få uppleva gudstjänstglädje.

Vi behöver gudstjänsten och vi behöver få fira gudstjänst regelbundet. Det hjälper oss att fördjupa vårt kristna liv. Att vara kristen handlar om att tillsammans lita till Fadern, lyssna till Jesus och leva med Anden. Gudstjänsten hjälper oss med detta! Så...

Sjung lovsång alla länder och prisa Herrens namn.